HE 58/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi, 32.20 Uudistuminen ja vähähiilisyys

ASIANTUNTIJAKUULEMINEN EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN TYÖ- JA ELINKEINOJAOSTO 4.6.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hiilirajamekanismi on osa 55-valmiuspakettia

- Tavoitteena:
  - hiilivuodon torjunta siten, että EU-tuontituotteiden hinnat heijastaisivat nykyistä paremmin niiden hiilisisältöä
  - samalla kannustaa kolmansia maita, ulkomaisia valmistajia ja EU-alueen tuojia vähentämään päästöjään.
- Hiilirajamekanismilla tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuotteille asetetaan samansuuruinen maksu, kuin joka kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästökaupan toimeenpanon
  - Soveltamisala: rauta- ja terästeollisuus, alumiini, lannoitteet, sementti, sähkö ja vety
- Käytännössä maksu kerätään CBAM-todistusten ostovelvoitteena
  - CBAM-todistusten hinta peilaa EU:n päästöoikeuden hintaa
  - Maahantuojan tulee vuodesta 2027 alkaen ostaa CBAM-todistuksia tuonnin päästösisältöä vastaava määrä yhteiseltä kauppapaikalta.

Hiilirajamekanismiasetuksen art 20(1)

20 artikla

CBAM-todistusten myynti

1. Jäsenvaltion on myytävä CBAM-todistuksia yhteisessä keskuskauppapaikassa kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille valtuutetuille CBAM-ilmoittajille.

2. Komissio perustaa yhteisen keskuskauppapaikan ja hallinnoi sitä komission ja jäsenvaltioiden yhteisen hankintamenettelyn jälkeen.

Kauppapaikan toteutus yhteishankintamenettelyn kautta

- Jäsenvaltioiden hyväksyntä tarvitaan yhteishankintamenettelyn käynnistämiseen, jotta kauppapaikan hankinta voidaan toteuttaa
  - Yhteishankintamenettelyssä sovitaan käytännön järjestelyistä liittyen muun muassa tarjouksien arviointiin ja tarjouksen hyväksymiseen.
- Kauppapaikan on määrä olla toiminnassa 1.2.2027. CBAM-asetuksen ((EU) 2023/956) art 20(2) mukaan komissio perustaa yhteisen keskuskauppapaikan ja hallinnoi sitä komission ja jäsenvaltioiden yhteisen hankintamenettelyn jälkeen. Komissio nojaa menettelyssä unionin EU:n varainhoitoasetuksen art 165(2) kohtaan.
- Kauppapaikkahankinnan arvioitu arvo on 5 milj. euroa ensimmäiseltä 5-vuotiskaudelta, josta Suomen arvioitu osuus on 0,180 milj. euroa.
- Jäsenmaille muodostuu yhteishankintasopimuksessa tietyissä tilanteissa mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus kolmansille osapuolille tai muille sopimusosapuolille yhteisvastuullisesti maksettaviin korvauksiin *sopimuksen ulkopuolisten vahingoista* (non-contractual damages).

Mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus

- Sopimuksen ulkopuolisilla vahingoilla yhteishankintasopimuksessa tarkoitetaan komission ja sopimukseen osallistuvien jäsenvaltioiden viranomaisten tai heidän laskuunsa toimivien tahojen aiheuttamia vahinkoja, jotka eivät liity kauppapaikan hankintaan tai sitä säätelevään sopimukseen
  - Kyse voi periaatteessa olla millaisesta vahingosta tahansa, esimerkiksi henkilö-, esine- tai taloudellisesta vahingosta. Todistustaakka ulkoisen vahingon aiheutumisesta on sillä, joka on kärsinyt vahinkoa.
  - Vahingon kärsijän on näytettävä toteen sekä vahingon tapahtuminen, että myös se seikka, että taho, jolta korvauksia vaaditaan, on vastuussa vahingon tapahtumisesta sekä vahingon korvaamisesta. Jos vahingon kärsijä ei kykene todistamaan vaatimuksiaan uskottavasti, korvauksia ei myönnetä.
  - korvausvastuu ulkopuolisista vahingoista on ensisijaisesti vahingon aiheuttaneella sopimusosapuolella.

Mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus

- Valtiontakuun enimmäismäärää ei ole mahdollista esittää.
  - Valtiontakuun enimmäismäärän arvioinnissa on keskeistä huomioida, että Suomen korvausosuus olisi vähintään 1/28 ja enintään puolet jäsenvaltioiden ja komission yhdessä vastaamasta (Art 340 TFEU perustaisesta) korvaussummasta.
  - Puolta korvaussummasta vastaavaan osuuteen päädyttäisiin siinä hypoteettisessa tilanteessa, että 27 EU-jäsenmaasta ja komissiosta kaikki muut paitsi Suomi ja yksi muu toinen sopimusosapuoli kykenisivät osoittamaan, ettei niillä ollut osuutta vahingon syntymiseen.
- Valtiontakaus on luonteeltaan pysyvä. Yhteishankintamenettelysopimus on toistaiseksi voimassa oleva sopimus.

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet